

Pravnik

2014

**Pregled
novih
stručnih
izdanja**

D. Krapac i suradnici:
Kazнено procesno pravo, Institucije,
knjiga I., VI. izdanje
Z. Đurđević, S. Gluščić (ur.):
Kazнено procesno pravo, Primjerovnik,
V. izmijenjeno i dopunjeno izdanje
Narodne novine, Zagreb, 2014.

Krajem studenog 2014. godine objavljeno je VI. izmijenjeno i dopunjeno izdanje knjige Kazнено procesno pravo: Prva knjiga: Institucije, autora akademika prof. dr. sc. Davora Krapca, suca Ustavnog suda Republike Hrvatske. Autor već u predgovoru novom izdanju napominje doprinos suradnika s Katedre za kazнено procesno pravo na Pravnom fakultetu u Zagrebu – prof. dr. sc. Zlate Đurđević, izv. prof. dr. sc. Elizabete Ivičević Karas te asistentata mr. sc. Marina Bonačića i Zorana Burića. Riječima autora, „oni su se pobrinuli za ažuriranje teksta, predlažući što će iz starog teksta izostaviti ili zamijeniti novim“.

Potreba za ažuriranjem uvjetovana je dvama važnim događajima. Prvi je nacionalnog karaktera; radi se o odluci Ustavnog suda Republike Hrvatske kojom su naložene promjene Zakona o kaznenom postupku iz 2008. godine. Promjene se odnose na prethodni postupak, ali isto tako i na potrebu uravnoteženja ukupnog kaznenoprocenog poretka, na način da on počiva na određenim i preciznim općim pravilima, uz iznimke koje su jasno naznačene i ustavnopravno opravdane. U tom su smislu priređene čak tri novele ZKP-a, s tim što je treća daleko najobuhvatnija i najopsežnija te predstavlja pokušaj pisanja jednog sasvim novog zakonskog teksta. Druga okolnost koja je uzrokovala potrebu za izmjenama i dopunama knjige je supranacionalne prirode i odnosi se na pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji. Time su izvori hrvatskog kaznenog procesnog prava obogaćeni jednom novom cjelinom čije norme imaju prednost pred ukupnim nacionalnim pravom.

Prve intervencije u dosadašnji tekst nalaze se već pri početku. Nakon prvog poglavlja koje objašnjava pojam i svrhu kaznenog procesnog prava i koje čini uvod u tematiku knjige, drugo poglavlje određuje ulogu kaznenog procesnog prava u pravnom poretku kojem pripada. Budući da „državno kažnjavanje počinitelja kaznenog djela predstavlja jedan od najtežih posega državne vlasti u prava i slobode građana“, a da su, s druge strane, ta prava i slobode na najvišoj razini propisana, zajamčena i zaštićena Ustavom, ovo poglavlje najprije prikazuje relacije kaznenog procesnog i ustavnog prava. Nakon toga su iznesene sličnosti i razlike između kaznenog procesnog prava i materijalnog kaznenog prava te odnos kaznenog procesnog prava i drugih procesnih prava.

U trećem su poglavlju prikazani izvori kaznenog procesnog prava, sada prošireni i na kazneno procesno pravo Europske unije. U tom je smislu spomenuta lisabonska izmjena Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije, pri čemu je potonji posebno važan, s obzirom na to da se odnosi na pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima te na policijsku suradnju država članica. U tekstu su potom preciznije izložene posljedice tih promjena: načelo izravnog učinka prava Europske unije, načelo prednosti njegove primjene u odnosu na nacionalno pravo država članica, pojava novih institucija koje imaju zadatak ostvariti suradnju država članica na području kaznenog prava (Eurojust i Eurojust), pojava novih instituta u dokaznom postupku (primjerice europski uhiđbeni nalog) i dr.

Četvrto poglavlje posvećuje pozornost važećim načelima hrvatskog kaznenog procesnog prava. Načela su podijeljena na ona koja se odnose na pokretanje i započinjanje kaznenog postupka, ona koja se odnose na vođenje postupka i ona koja se odnose na ustrojstvo kaznenih sudova. Na kraju slijede razmatranja o načelu pravičnog postupka pred kaznenim sudom koje je izdvojeno kao stožerno načelo.

Nakon toga su prikazani svi oni koji mogu sudjelovati u kaznenom postupku. Subjekti kaznenog postupka svrstani su u tri skupine tako da knjiga daje detaljnija razmatranja o sudu i sudskom osoblju, o strankama i o ostalim procesnim sudionicima - oštećeniku i žrtvi kaznenog djela.

Šesto i sedmo poglavlje bave se postupovnim radnjama procesnih sudionika i odlukama suda u kaznenom postupku. Pojašnjene su pretpostavke za poduzimanje procesnih radnji, način na koji se poduzimaju te mjesto i vrijeme njihova poduzimanja. Autor također upozorava čitatelja na moguće nepravilnosti procesnih radnji te na njihove eventualne zloporabe od strane stranaka. Što se tiče odluka suda u postupku, izloženo je njihovo donošenje, izrada, priopćavanje i dostava. Posebna je pozornost posvećena institutu pravomoćnosti sudskih odluka, uz naznaku kada je narušavanje njihove formalne pravomoćnosti pravno dopušteno.

Iza toga su objašnjene radnje i mjere procesne prisile te ograničenja temeljnih prava i sloboda građana, sve u svezi s kaznenim postupkom. Veliki je prostor ostavljen razmatranjima o opravdanju ograničenja temeljnih prava i sloboda, njihovoj legitimnosti i dopuštenosti te o pravnoj zaštiti tih prava i sloboda od nezakonitih radnji i mjera procesne prisile. Naravno, svaka je od ovih mjera i radnji dobila zaseban tretman te je samostalno obrazložena.

Knjiga završava razmatranjem o utvrđivanju činjenica u kaznenom postupku. Izloženo je koje se činjenice utvrđuju, koje se ne trebaju utvrđivati te koje se ne smiju utvrđivati. Isto tako, pojašnjeno je koji ih subjekti utvrđuju i na koji način te s kojim stupnjem uvjerenosti činjenice moraju biti utvrđene. Objašnjena su opća pitanja o dokazivanju te iznesene opservacije o svim pojedinih vrstama dokaza.

Preglednosti novog izdanja doprinosi i okolnost da je jasno istaknut dio koji je nužno usvojiti za polaganje ispita, tako da tu ne spadaju sitni slog, bilješke uz tekst i pravna mišljenja visokih sudova.

Ovakvom strukturom i sadržajem kojeg donosi, knjiga „Kazneno procesno pravo: Institucije“ ispunjava svoju zadaću te ona stvarno i jeste „uvod u studij propisa o hrvatskom kaznenom postupku i institucijama kaznenog pravosuđa“. Brojnost sudskih presuda koje razmatra, opseg građe i literature korištene u njezinom nastanku te stručnost i kvalifikacije onih koji su sudjelovali u njezinu stvaranju jamče da će knjiga, za one kojima je primarno namijenjena - studente pravnih fakulteta – ostati i dalje adekvatnim sredstvom da se upoznaju s kaznenim postupkom i da nadgrade svoje znanje iz kaznenog materijalnog prava u jednu zaokruženu cjelinu.

Knjiga je popraćena V. izdanjem Primjerovnika iz kaznenog procesnog prava. Primjerovnik je djelo skupine od šestero autora: mr. sc. Marina Bonačića, prof. dr. sc. Zlate Đurđević, dr. sc. Stjepana Gluščića, izv. prof. dr. sc. Elizabete Ivčević Karas, prof. dr. sc. Ive Josipovića i Hajrije Novoselec, sutkinje Vrhovnog suda Republike Hrvatske u mirovini. Radom su rukovodili urednici prof. dr. sc. Zlata Đurđević i dr. sc. Stjepan Gluščić. Primjerovnik je izmijenjen i dopunjen iz istih razloga kao i knjiga uz koju dolazi, dakle zakonodavne izmjene izvršene novelom ZKP-a iz 2013. godine. Namijenjen je u svrhu „razvijanja sposobnosti primjene stečenog pravnog znanja na konkretno činjenično stanje.“ Autori u predgovoru naglašavaju da je „pretpostavka korištenja Primjerovnika posjedovanje temeljnog znanja o subjektima kaznenog postupka i razumijevanje glavnih načela kaznenog procesnog prava“. Dakle, uporaba Primjerovnika zamišljena je tako da slijedi nakon knjige. S tim u svezi, očito je da je namijenjen istoj publici kao i knjiga uz koju dolazi, a to su - studenti.

Primjerovnik je koncipiran imajući u vidu tijek kaznenog postupka, tako da od poglavlja o subjektima postupka i nadležnosti sudova preko poglavlja o izvidima, istraživanju i istrazi; o mjerama osiguranja prisutnosti okrivljenika i drugim mjerama, o dokaznim radnjama, o optuživanju i kontroli optužnice, o raspravi te o žalbenom postupku, omogućuje studentu da izvrši sintezu spoznaja stečenih čitajući knjigu kao udžbenik. Na taj način knjiga dobiva dodatni smisao jer prestaje biti apstraktnim skupom informacija o kaznenom postupku i postaje izvorom podataka koji ima svoju praktičnu vrijednost i koji je povezan sa stvarnim životom. U tom je smislu važno naglasiti kako autori potiču rješavanje primjera koristeći se pritom slobodno zakonskim tekstom. Na taj su način studenti oslobođeni pukog memoriranja zakonski odredbi i potaknuti na to da se koncentriraju na konkretno pravno pitanje, odnosno na pravna pitanja koja su pred njih iznesena u pojedinom primjeru.

Svakom od osam poglavlja Primjerovnika prethodi kratak uvod u kojem autori sumiraju sadržaj koji će biti obrađen u primjerima, a poglavlja koja se odnose na sam tijek postupka sadrže još i grafički prikaz mogućih interakcija subjekata postupka u pojedinoj njegovoj fazi. Naznačene su procesne radnje koje mogu poduzeti, rokovi u kojima ih mogu poduzeti te pretpostavke za njihovo poduzimanje. Ovakav grafički prikaz tijeka postupka dodatno pomaže njegovu boljem razumijevanju.

Uz svaki od 138 primjera navedeni su zakonski članci relevantni za njegovo rješavanje, omogućujući lakše snalaženje i oslobađajući studente od već spomenute potrebe za memoriranjem zakonskog teksta. Pitanja koja slijede iza izloženog činjeničnog stanja imaju za cilj voditi kroz rješavanje primjera i ukazati na ono što je u konkretnom primjeru s pravnog gledišta najbitnije. Na sva postavljena pitanja dani su odgovori, uz pozivanje na relevantne članke zakona. Takav sistem omogućuje studentima da neposredno provjere primjenu stečenog teorijskog znanja na pojedinom primjeru.

Primjerovnik predstavlja praktičnu dopunu udžbeniku i s njim čini nastavnu građu koja odskāče od one koja je u našim prilikama uobičajena. Uz nedostatke koji se uvijek mogu naći, takva literatura jamči kvalitetnu podlogu za nastavu na predavanjima, seminarima i vježbama koje se izvode u studijskog programa te uz to olakšava pripremanje ispita, a razumijevanje gradiva čini uspješnijim.